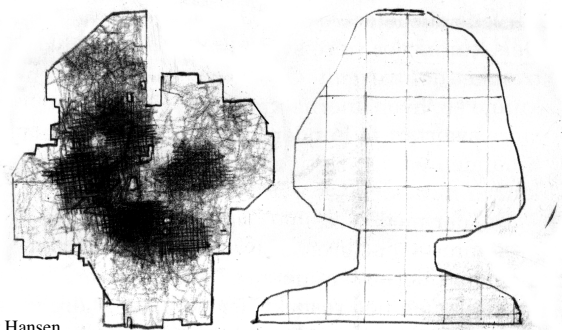

Af Tina M. Pedersen

DIALOG OM BORGERES HÅB OG DRØMME

Tegning: Gert Hansen

I Aalborg Kommune arbejder man i Ældre- og Handicapforvaltningen med at afprøve nye dialogmetoder, der på en kreativ måde sætter fokus på sindslidende borgeres drømme. Ideen er at finde frem til de mål og de socialpædagogiske indsatser, som giver mest mulig mening for borgeren – og forhåbentlig hjælper ham eller hende på vej til en mere selvstændig tilværelse.

Afprøvningen af metoderne foregår i et treårigt projekt med såkaldte drømmeværksteder. Her sætter borgeren sine egne ord på sin situation, drøm og mål. Socialrådgiveren og pædagogen spørger ind til det, borgeren fortæller. Undervejs i samtalen bruges fotokort, musik eller tegninger som inspiration. Håbet er, at borgeren føler sig motiveret og får ejerskab til de mål, som skal sættes for den støtte, som borgeren får i hverdagen.

Der ligger en stak fotokort på bordet i Annes lejlighed i botilbuddet. Det er billeder af mennesker i dagligdags situationer, på forskellige steder, sammen eller alene, og af ting, dyr og natur. Anne er i gang med et drømmeværksted. Det er en samtale om Annes ønsker for sit liv – en samtale med hendes pædagogiske kontaktperson og hendes socialrådgiver.

Undervejs i samtalen bliver Anne bedt om at vælge nogle fotos ud, som siger hende noget vigtigt om det enkelte emne i samtalen. Ud fra billederne, fortæller hun om, hvordan hun oplever sin situation, om udfordringer i hverdagen, og om, hvad der er vigtigt for hende. Rådgiveren og kontaktpersonen spørger ind til, hvad Anne fortæller. I løbet af drømmeværkstedet kommer der et indtryk af Annes drøm for sin hverdag, og hvad der vil være meningsfulde mål at arbejde med nu. Mål, der kan hjælpe hende med at komme nærmere til drømmen om en mere selvstændig tilværelse.

Pigen med det røde hår. Det foto vælger Anne, da hun bliver bedt om at vælge et billede, der siger noget om hendes drøm. Anne fortæller, at drømmen er

at få det godt med sig selv og at få selvtillid. Hun vælger også et foto af en blomst og fortæller om, at det er et billede af noget, der gør hende glad.

Anne bliver spurgt om, hvad der kan stå i vejen for drømmen. Hun finder et foto med nogle tomme sodavandsflasker, der ligger hulter til bulter i en indkøbsvogn. Anne fortæller, *”at hun synes, at det er noget rod.”* Og *at rod kan stå i vejen for drømmen.”* Hun tager også et foto af et skilt med to modsatte pile på. Hun siger, at *”hun har en følelse af, at hun ikke ved hvilken vej, hun skal vælge at gå.”*

I løbet af samtalen når Anne, rådgiveren og pædagogen frem til, at Anne gerne vil mere ud af sin bolig. Og at hun skal bruge hjælp til at komme i gang med det og gerne jævnligt vil mindes om, at det er det, hun gerne vil.

Da Anne vælger et billede, der siger noget om, hvad der er vigtigt for hende, og som måske kan hjælpe hende med at ændre på sin situation, vælger hun et med mange blomster på. Anne fortæller, *”at hun forbinder billedet med noget smukt og med skoven. Hun fortæller, at hun synes, at det er hyggeligt at gå i skoven, og at det gør hende glad.”*

Pædagogen er overrasket. Han har kendt Anne i et års tid, og det er første gang, at han har hørt hende sige, at hun gerne vil mere ud i naturen.

Drømmeværkstedet slutter med en snak om, hvad Anne synes, det vil være godt at gøre nu. De aftaler som et mål, at hun vil ud på gåtur i naturen mindst en gang om ugen, og at pædagogen vil hjælpe hende med det. Aftalerne fra mødet kommer i Annes handleplan, som rådgiveren udarbejder til Anne efter mødet. Anne får også et foto af de billedkort, som hun har valgt at fortælle om sine drømme ud fra.

HÅB OM BEDRE DIALOG OG MÅL, DER AFSPEJLER BORGERENS DRØM

Nøgleordene i dette treårige projekt på det socialpsykiatriske område er at sætte spot på den enkelte borgers motivation, ønsker, mål og drømme for en mere selvstændig tilværelse, og ud fra drømmen at skabe bedre dialog og bedre samarbejde.

I projektet bliver tre forskellige spørgemetoder afprøvet, som alle har et kreativt æstetisk element. Det kreative er med, fordi det kan gøre det lettere for borgeren at tale om drømmen for fremtiden – ved at inspirere eller hjælpe med at kalde vigtige minder og overvejelser frem. Afprøvningen af metoder er sat i gang i december 2017, og ind til videre

har der været drømmeværksteder med fotokort og med musik, mens tegning kommer til om kort tid.

Op mod 40 borgere deltager i projektet, der afsluttes i foråret 2020. Der er tale om voksne førtidspensjonister med psykiske problemstillinger. Det er frivilligt at deltage. Borgerne får i forvejen socialpædagogisk støtte, enten i et beskæftigelsestilbud, som bostøtte eller i et botilbud. I projektet er borgerne fordelt i tre grupper, der hver afprøver én af de tre nævnte dialogmetoder over en periode på halvandet år. Projektet følges af en forskergruppe fra Aalborg Universitet, og det finansieres af Aalborg Kommune og Velux Fonden.

DRØMMEVÆRKSTED

I drømmeværkstedet deltager foruden borgeren en socialrådgiver, en medarbejder fra borgerens støttetilbud og gerne 1-2 personer fra borgerens netværk, hvis denne ønsker det, og har et netværk. For eksempel kan det være et familiemedlem eller en distrikts-sygeplejerske. Ideen er, at det skal være en person, der bagefter kan hjælpe med at støtte på vejen mod drømmen og realisering.

De drømme og mål, som borgeren når frem til i et drømmeværksted, kan for eksempel være at komme mere ud blandt andre, eller at man vil forsøge at få et større netværk. Det kan også være, at man ønsker at få et job inden for ens store interesse, eller at man vil gøre noget for at få mere selvtillid.

Borgeren og støttemedarbejderen omsætter sammen målene til, hvad der helt konkret skal ske i hverdagen. Det kan for eksempel være, at borgeren vil mødes med venner 1-2 gange om ugen, eller vil komme i SINDs tilbud 1 gang om ugen. Det kan også være at ville huske på at bruge 10 minutter på sig selv foran spejlet mindst 1 gang om ugen.

Det er ikke nyt, at der er mål for den socialpædagogiske støtte. Alle borgere, der får støtte, har mål, for eksempel om deres sociale liv, sundhed eller om at kunne løse og huske på at løse almindelige praktiske opgaver derhjemme, som at vaske tøj og andet. Men når målene som her bliver sat ud fra en samtale om borgerens drøm, bliver det borgerens reelle mål, vi arbejder ud fra.

For det meste er det over telefonen eller mail, at rådgiver og støttemedarbejder koordinerer deres samarbejde om borgeren. Så det er nyt, at de to deltager i en fælles samtale om borgerens drøm og mål. Det er medarbejdernes indtryk, at den fælles samtale bidrager til ekstra kvalitet i samspillet med borgeren.

PROJEKTBAKGRUND

I projektet arbejder vi med borgerens drøm for en mere selvstændig tilværelse, fordi forvaltningens kerneopgave netop er at fremme denne mulighed for at leve en selvstændig tilværelse, og at gøre det sammen med borgeren og dennes netværk.

Ældre- og Handicapforvaltningen i Aalborg Kommune har i forvejen gode erfaringer med at spørge til drømme. Derfor har det givet mening at arbejde videre med drømme som afsæt for at udvikle nye metoder til at udarbejde § 141-handleplaner efter serviceloven. En sådan handleplan indeholder borgerens mål.

Aalborg Kommune valgte at tilknytte forskning for at skabe viden med evidens omkring, hvordan samarbejde med borgerne ud fra drømme og kreative æstetiske metoder kan medvirke til meningsfulde forløb og forandringer. Vi samarbejder derfor med en forskergruppe fra Institut for Læring og Filosofi ved Aalborg Universitet.

EN DRØM OM ET JOB

Peter er 31 år og bor i botilbud. Han er med til at afprøve den dialogmetode, hvor drømmeværkstedet begynder med at lytte til et roligt stykke klassisk musik. Peter har så fortalt socialrådgiveren og pædagogen om sin oplevelse af sin situation, set i forlængelse af hans oplevelser af musikken. De har også talt om de styrker og ressourcer, Peter har, og om hans ønsker, drømme og konkrete mål for fremtiden.

Peter siger om at have deltaget i et drømmeværksted:

”Jeg synes, det er fint, at de spørger om, hvad jeg drømmer om, for det er jo mig, det handler om, og min fremtid. Det er rart, at der er fokus på det.”

Peters drøm er i højere grad at være en del af samfundet ved at have et job, sådan at han får det indhold i hverdagen, som et job er med til at give.

Bostøttemedarbejder Claus Thrane var med til Peters drømmeværksted og fortæller:

”Vi fik bekræftet, at vi er på rette vej med det, vi allerede arbejder på sammen med Peter. Og så har det ført til, at Peter har bedt om, at han og jeg mødes med faste mellemrum nu, uanset hvad, for at han kan holde fast i drømmen. Lige nu er vi der, hvor Peter arbejder et sted to gange om ugen. Så han er på vej mod sin drøm.”

DIALOGMETODER MED KREATIVE DELE

Dialogmetoderne, som bliver afprøvet i projektet, er kendte spørgemetoder kombineret med en æstetisk kreativ del. De kreative dele indgår ud fra forskningsviden om, at for eksempel billedsymboler og musik kan være med til at vække minder og at bane vejen for nye tanker og overvejelser.

I spørgemetoden med fotokortene stiller medarbejderne spørgsmål til borgeren, som er inspireret af den narrative metode positionskortet. Det går ud på at se på en situation udefra, og fra flere vinkler, for at få ideer til løsninger. I metoden med musik får borgeren spørgsmål, der bygger på en tankegang om empowerment – som vil sige at finde ind til og bruge de styrker, som man allerede har. Dialogmetoderne er udviklet med hjælp fra en konsulent fra Aalborg Universitet. I metoden med empowerment har Marselisborg Consulting også bidraget.

I drømmeværkstederne tilpasser rådgivere og støtte medarbejdere dialogmetoderne til den enkelte borger ud fra deres faglige viden og kendskab. En vigtig del af metodegrundlaget er, at medarbejderne lægger deres eventuelle forforståelse af borgeren fra sig og går ind til samtalen om borgerens drømme med et åbent sind.

Indtil nu er der holdt 13 drømmeværksteder med positionskort og fotokort, og 9 drømmeværksteder med empowermentsspørgsmål og musik.

Den tredje dialogmetode er ved at blive færdigudviklet. Her følges samtalen om drømme og mål ad med at medarbejderne under samtalen i drømmeværkstedet laver tegninger af borgerens vigtigste stikord om drøm og mål. Metoden, grafisk facilitering, kan støtte kommunikationen i samtalen og hjælpe borgeren med at overskue og huske den vej, som hun eller han ønsker at gå for at nå i mål med sine drømme.

ENGAGEREDE SAMTALER OG EFTERTANKE

Peter siger om den dialogmetode, han er med til at afprøve:

”Det er en meget god måde at høre noget musik og snakke lidt om, hvilke følelser, det vækker. Så har man noget at starte ud på og forholde sig til, og så går snakken bare. Vi fik snakket lidt om, hvad drømmen er, og hvilke mål. Og jeg kom til at tænke over det.”

Socialrådgiver Moli Mark Berthelsen oplever, at

drømmeværkstedet gør, at dialogen med borgeren bliver mere ligeværdig:

”Først kan det være svært for borgeren, som er vant til at blive mødt med en anden type spørgsmål. Man skal lige i gang, men så kommer der engagement. Her er der ikke nogle forkerte svar. Min oplevelse er, at det giver glæde og en engageret borger, når vi begynder samtalen med borgerens syn på sin situation og verden. Og at vi ud fra det prøver at finde ind til borgerens motivation. Det synes jeg er en rigtig dialog, hvor det er muligt at være mere ligeværdige i samtalen, end når et møde handler om en bestemt ansøgning og reglerne for at få støtte”.

Bostøttemedarbejder Claus Thrane fortæller, at musikken som redskab skaber rum og ro for den fælles samtale om borgerens drøm, både for borgeren og for medarbejderne. Claus Thrane siger videre:

”Det er min oplevelse, at borgeren bliver mere selvbestemmende i denne type samtale, hvor vi tager udgangspunkt i hans eller hendes drømme. Det er godt, at vi sætter borgeren i centrum på denne måde. Og så er det op til os som medarbejdere at hjælpe til med, at borgeren finder ind til de drømme, der er realistiske, og at hjælpe med at vælge de nærmeste skridt, hvor vi kan støtte ham”.

Andre oplevelser fra medarbejdere i projektet er blandt andet, at dialogmetoderne giver borgerne mulighed for at se deres liv fra andre vinkler. Og at den enkelte borger reflekterer mere over, hvad der giver mening at sætte som mål – fordi målene hænger sammen med noget, man ønsker for sit liv.

SAMTALEN OM DRØMMEN KRÆVER TRYGHED OG TID

Medarbejderne oplever, at det er vigtigt, at der er et trykt rum for borgeren at tale om drømmen i. Det giver blandt andet en tryghed, at borgeren har en støttemedarbejder med, som han kender godt. Samtidig bør borgerens helbred være nogenlunde stabilt, for at han har ro på sig til at tale om drømme.

Der skal også være tid til at skabe en relation i

samtalen, når der er drømme på dagsordenen.

Om det fortæller Moli Mark Berthelsen:

”Det er vigtigt, at man som medarbejder er nysgerrig på det, borgeren har at fortælle. Og processen og tid til samtalen er vigtig, også fordi borgeren flytter sig i løbet af samtalen. Jeg oplever, at borgeren får et tydeligere syn på, hvad der er vigtigt for ham, og samtidig på, hvad der er realistisk.”

VIDERE PERSPEKTIVER

Forskningsresultaterne ventes klar i begyndelsen af 2020. Op mod projektafslutningen vil styregruppen for projektet give sine anbefalinger til, hvordan de bedste erfaringer kan føres videre efter projektperioden.

Som projektleder tror jeg på, at det altid giver mening at spørge til drømmene, når man sætter mål og retninger for borgerens støtte. Det er en god måde at pejle sig ind på, hvordan støtten kan give mening og størst mulig effekt set fra borgerens side.

På handicapområdet kunne drømmene blive en del af den udredning inden bevilling af støtte, som socialrådgiveren foretager med at afklare borgerens situation, problemer, ressourcer og ønsker.

Udfordringen i projektet er, at drømmeværkstederne er mere tidskrævende end traditionelle opfølgningssamtaler.

Nogle af støttemedarbejderne nævner, at de har planer om at bruge dialogmetoderne, fotokortene og musikken i hverdagen med borgerne, når projektet er ovre. Det kan både være i samtaler om borgernes drømme og om andet, der betyder noget for borgeren og for, hvordan han eller hun har det.

Som projektleder synes jeg, at det er en stor styrke, at borgerne får mulighed for at tale om deres drømme. Ligeledes, at de mål, der bliver sat for den socialpædagogiske indsats, i høj grad afspejler den enkeltes drøm. Det er forhåbentlig nogle skridt på vejen til, at borgerne kommer nærmere mod at leve deres liv på egne præmisser og med større selvstændighed.

Borgernes navne er ændret til Anne og Peter.

Man kan få flere oplysninger om projektet ved at henvende sig til Visitationen Voksen-Handicap i Aalborg Kommune, tlf. 9931 3281 eller 9931 3282.

KONTAKT: tmpedersen822@gmail.com